

ENTREVISTA

Susan Sontag

Assagista i novel·lista nord-americana

L.D. Vostè, que ha dirigit obres de teatre i que sempre s'ha interessat per l'art escènic, ¿volia fer un petit homenatge al teatre amb *Cap a Amèrica*?

S.S. No tenia intenció de convertir el teatre en ficció: m'agraden les diferències. Encara que, òbviament, admeto que el meu amor pel teatre queda reflectit en aquesta novel·la. De fet, hi ha parts de l'obra que fàcilment es poden convertir en peces teatrals, sobretot el darrer capítol. M'encantaria que algú s'atrevis a representar-lo. També hi ha un projecte per convertir *Cap a Amèrica* en una pel·lícula. Tant el cinema com el teatre s'han convertit en una temptació permanent per a mi, perquè són formes d'expressió que adoro i han esdevingut una via d'escapament de l'escriptura. M'agrada treballar-hi perquè m'ofereixen la possibilitat de treballar en equip. L'escriptura, en canvi, és tan solitària... No obstant, sé que la meua principal ocupació és la paraula escrita i no vull canviar-la. Narrar només a través de les paraules és més difícil que fer-ho amb imatges, perquè ho has de recrear tot.

L.D. ¿S'identifica amb el següent fragment del primer capítol del llibre: "Hi ha tantes històries per contar, que és difícil dir per què n'és una i no una altra, ha de ser perquè amb aquesta història sents que pots contar moltes històries, que hi haurà una necessitat en ella"?

S.S. M'agrada explicar històries i m'inspiro en la vida, en la fantasia, en els somnis... Tinc centenars d'idees que podria convertir en novelles i treballar amb les que crec que són més bones. Vull que la gent rigui, plori i pensi quan les llegeixi. En el cas de *Cap a Amèrica*, de seguida

JORDI GARCIA

vaig veure que la història era molt bona i que commouria els lectors.

L.D. ¿Creu que és la millor novel·la que ha escrit fins al moment?

S.S. Sí. M'agraden tots els llibres que he escrit, però en especial aquesta novel·la i l'anterior. Penso que són els meus dos projectes més ambiciosos. Quan vaig escriure el primer capítol, sabia que havia creat alguna cosa bona de veritat.

L.D. Escrivint aquest llibre, ¿ha descobert alguna cosa nova de l'Amèrica del segle XIX?

S.S. Si sóc sincera, haig d'admetre que no sabia gaire cosa sobre aquest període. Quan vaig començar a es-

"Pensava que llegint cartes i memòries del 1870 trobaria uns Estats Units totalment diferents dels actuals, però no va ser així"

criure *Cap a Amèrica*, vaig documentar-me i em va sorprendre descobrir que deu anys després de la Guerra Civil nord-americana, la societat ja no era gaire diferent de la de l'Amèrica actual. Pensava que llegint cartes i memòries del 1870 trobaria un país totalment diferent de l'actual, però no va ser així: molts dels valors de la societat d'ara i de les pràctiques socials d'avui en dia ja existien en aquella època.

L.D. Per exemple...

S.S. Als Estats Units de la dècada del 1870, el salari mitjà anual estava al voltant dels 600 dòlars l'any. En aquell període, l'actor més ben pa-

gat cobrava 3.000 dòlars per una única actuació, així que en una nit, guanyava cinc vegades més que un nord-americà en tot un any. Actualment, els Estats Units continuen sent el país on hi ha més diferències salarials. No hi ha cap altre país al món on el salari de la gent més rica difereixi tant del de les persones més pobres. A cap altre lloc, les estrelles de cinema i teatre cobren tant com a Nord-amèrica.

L.D. La protagonista del llibre, l'actriu polonesa Maryna Zaleska, emigra als Estats Units per fundar una comuna a Califòrnia i 'reinventar-se' com a persona, gràcies a les possibilitats de prosperar que ofereix aquest país al segle XIX. ¿Creu que el mite del somni americà encara és possible en l'actualitat?

S.S. Per força gent, Estats Units continua sent el país de les possibilitats. I encara que també és un país de mites, per molts encara és la terra on és més fàcil prosperar. No crec que existeixi un únic somni americà, sinó molts, i alguns de contradictoris entre si. Per la resta del món i pels mateixos nord-americans és una terra d'una gran fantasia on hi ha somnis que es fan realitat i somnis que queden frustrats. Ahir vaig llegir als titulars dels diaris que jo havia dit que "m'avergonyia de ser nord-americana". No sé si la culpa és de la traducció que em van fer o dels periodistes, però la veritat és que mai vaig afirmar una cosa així. Vaig comentar que estava enfadada amb el govern que tenim, però no és el mateix.

Una revisió del mite del somni americà

► *Contra la interpretació* (1966, Alfaguara 1996) és el llibre que va fer famosa Susan Sontag. L'assagista i escriptora nord-americana s'hi declarava en contra de la interpretació en l'art, ja que la primera obligava a diferenciar entre el fons i la forma del segon i era "reaccionària, covarda i asfixiant".

Nascuda el 1933, Sontag va iniciar la seva carrera literària el 1963 amb la novel·la *El benefactor* (Alfaguara) i la va continuar amb *Estuche de muerte*. Després d'aquesta primera etapa, va substituir la ficció pels assajos, alguns dels quals són tan coneguts com ara *Sobre la fotografia* (1977, Edhasa 1996), *La malaltia com a metàfora* (1978, Empúries 1997) i *Bajo el signo de Saturno* (1980, Edhasa 1987).

Gairebé trenta anys després de l'aparició de la seva primera novel·la, aquesta intel·lectual compromesa amb el seu temps i molt crítica amb l'establishment nord-americà i amb els conflictes bèl·lics (Vietnam primer, Bòsnia més tard i,

avui dia, Iraq), ha decidit recuperar la seva faceta d'escriptora de ficció. El 1992, sortia al carrer *El amante del volcán* (Alfaguara, 1995) i vuit anys després *Cap a Amèrica* (Proa / Alfaguara), la novel·la amb què va guanyar el National Book Award 2000.

La història de *Cap a Amèrica* està lleugerament inspirada en la vida de la famosa actriu polonesa Helena Modrzejewska, que va emigrar als Estats Units el 1876 amb el seu marit, el seu fill i alguns amics i grans admiradors per construir una comunitat a la Califòrnia de les oportunitats.

UNA REDACCIÓ DE VUIT ANYS

Vuit anys ha trigat Susan Sontag a acabar aquesta novel·la. Pel mig s'hi han creuat una llarga estada en un Sarajevo en plena guerra dels Balcans, un accident de cotxe i un càncer (tractat amb quimioteràpia). Però res no ha pogut impedir que l'escriptora nord-americana

na acabés el llibre, encara que fos gairebé als 70 anys. Ella mateixa afirma que la tenacitat és una de les seves virtuts més grans i que quan creu que un projecte és bo, no hi ha res que l'aturi. Afegeix que, quan va acabar el primer capítol, sabia que tenia una obra important entre les mans.

Un cop superada la seva malaltia, Sontag ha entrat en un període molt productiu: després de *Cap a Amèrica*, Sontag ja treballa en un assaig sobre la imatge que les persones tenim de la guerra i en una nova novel·la, que una vegada més ens endinsarà en el tema de l'estrangeria, perquè els protagonistes són un grup de francesos al Japó de principis del segle XX.

Sontag afirma que, als seus 70 anys, sent que cada nou llibre, per la seva força i la seva set de projectes, és tot un repte, crec que no m'equivocaria si afirmés que encara coneixerem molts llibres nous de l'escriptora i assagista nord-americana.